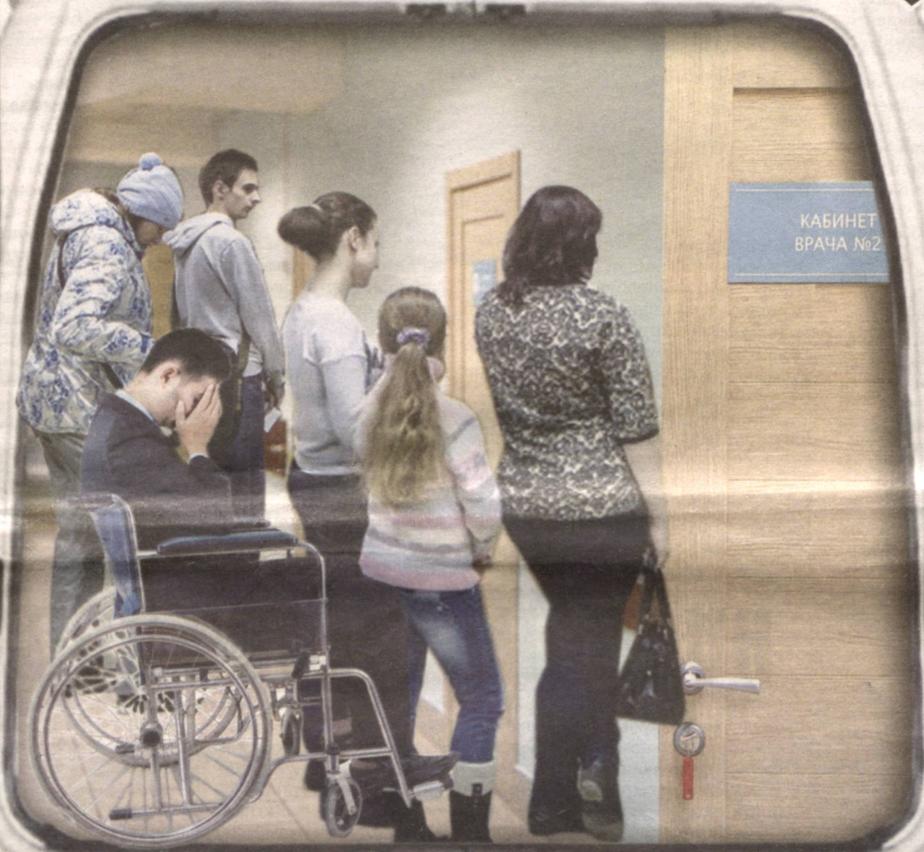

Oila va jamiyat

@oilavajamiatgazetasi_bot

HAR TO'RTINCHI JINOYAT KORRUPSIYA-BILAN-BOG'LIQ

Давлат ҳисобидан кўрсатиладиган тиббий ёрдам учун ордерларга талаб ўта юқори бўлган ҳозирги шароитда, бу жараённинг очиқ ва шаффоф бўлиши, энг аввало, адолат таъминланиши талаб этилади. Шунга қарамасдан, ордер расмийлаштиришда кўплаб қонун бузилиши ҳолатлари, айниқса, танишбилишчилик ва суиистеъмолчиликлар авж олган. Биргина 2018 йилда Тошкент вилояти тиббиёт муассасаларида 828 та, Сирдарёда 1271 та, Андижонда 7545 та ордерлар тиббий-танлов комиссиялари

хулосалари олинмасдан, расмийлаштириб берилган. Нукус шаҳар 3-сон оилавий поликлиникада 2018 йил давомида 291 нафар беморлар ордер олиш учун навбатда турган бўлса-да, уларнинг ўрнига 132 нафар беморга ордер навбатсиз берилган. Бунинг оқибатида, навбатда турган фуқаролар йиллар давомида ордер ололмайдиган, сарсон бўлмоқда. Масалан, Бўка туманида яшовчи фуқаро У. Тошкент вилоят тиббиёт марказида даволаш учун 2017 йилда навбатга қўйилиб, унга ордан қарийб икки йил ўтгач ордер ажратилган. »6

Дугоналар базмга оҳорли кийимларини кийиб, ясан-тусан қилиб келишди. Айниқса, даврада бир қизнинг устидаги кўйлак барчанинг нигоҳини тортди. Чиройли тўқилганлиги, бичими, рангининг ажойиблигига ҳамма ҳавас билан боқди. Бу кўйлакнинг қаердан олинганлигини сўрашганида, у маҳалладаги бир таниши ўз қўллари билан тўқиганини айтиб, "мақтаниб" ҳам кўйди. Шунда базмдаги барча қизларнинг кўнглида "Қанийди, мен ҳам тўқишни билсам", – деган истак пайдо бўлди. ●3

Sharqiyanning orzulari USHALMOQDA

Ijodga da'vo qilayotgan odam

Izlanishdan to'xtamasligi kerak

Ҳозирги ёшлар бирор довон ошмай туриб, бирор қийинчиликка дуч келмай туриб, техниканинг кучи-ю, тўртта сўзни бир-бирига қофия қилиш билан ўзидан ижодкор ясаб олишлари ғашимни келтиради. Адабиёт - ўз номи билан Одобни ўргатувчи илмлар жамланмиси, ҳеч қанақасига ўқувчининг кўз ёшлари харидори эмас. Уқийтган асарингиз ҳаммаша сизга бирор маънавий озуқа бериши, дунёқарашингизга ижобий таъсир ўткази олиши керак, деб ҳисоблайман. Шунинг учун, кимки ижодга, адабиётга кирмоқчи, оламни ўзгартирадиган асарлар яратмоқчи бўлар экан, аввало, меҳнатдан ва изланишдан қочмаслиги, мағлубиятдан қўрқмаслиги керак, деб ўйлайман. ●5

Сарлавҳани ўқиб ҳайрон бўлаётгандирсиз балки, ҳа, адашмадингиз, соч ҳам тананинг бир аъзоси, у ҳам оғриши (касалланиши) мумкин. Бугунги кунда кўпчилик аёл ва қизларимизни қийнаётган муаммолардан бири бу – сочларнинг шикастланиши (аёллар бунини "гуллаш" дейишади) ёки керагидан ортиқ тўкилишидир. Эндокринолог шифокор Шоира ОТАЖОНОВА билан мазкур мавзу юзасидан суҳбатлашдик.

Soch og'riganda... ●4

Фен, дазмол (соч текиловчи), жингалак қилувчи флойка каби электрон мосламалар жуда юқори даражада қизийди, табиийки бу сочларимизни куйдирмасдан қолмайди. Соч тўкилишига салбий таъсир қилади ва уларнинг тез гуллашини келтириб чиқаради.

DEPUTAT VA SENATORLARGA GUVOHNOMA VA KO'KRAK

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Қонунчилик палатаси

депутатлари ва Сенати аъзоларига гувоҳнома ҳамда кўкрак нишонларини топширишга бағишланган тантанали маросим ўтказилди.

Парламент сайловлари натижаларига кўра, Марказий сайлов комиссияси Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг 150 нафар депутаты ва Сенатининг 97 нафар аъзосини рўйхатга олди. Сенат аъзоларининг 13 нафари Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 17 январдаги фармонида асосан тайинланган.

Марказий сайлов комиссияси раиси М.Абдусаломов миллий парламенти-мизнинг янги сайланган ва Президентимизнинг фармонига биноан тайинланган аъзоларини халқ вакили бўлишдек шарафли мақомга мушарраф бўлгани билан табриқлади.

Сайловчиларнинг, яъни 33 миллионлик халқнинг, давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг юксак ишончига сазовор бўлиш ҳаммага ҳам насиб этавермайдиган юксак шарафдир.

“Янги Ўзбекистон – янги сайловлар” шиори остида очки, ошкора ва кучли рақобат муҳитида ўтган бу галги парламент ва маҳаллий кенгашлар сайловларида депутатлик, сенаторлик мандатига эришиш ҳеч кимга осон кечгани йўқ. Бу – эркин, демократик жамият учун табиий ҳодиса.

Ўтган сайловлар натижасида замонавий Ўзбекистон тарихида илк бор реал рақобатга асосланган миллий пар-

NISHONI TOPSHIRILDI

ламентимиз шакллантирилди. Халқаро ҳамжамият томонидан кенг эътироф этилганидек, сайловлар ҳам мазмун, ҳам шакл жиҳатидан мутлақо янгича ўтди. Бу мамлакатимиз эндиликда бутунлай янги – демократик ўзгаришлар йўлидан дадил бораётганининг ёрқин ифодасидир.

Янгиланаётган Ўзбекистоннинг янги парламентида халқимизнинг умиди катта. Зеро, энди ҳар бир депутатнинг ва ҳар бир сенаторнинг зиммасида ҳар бир сайловчи, ҳар бир фуқаро, бутун халқимиз ва Президентимиз олдида юксак масъулият юки бор. Бу муқаддас юқнинг номи – халқимиз фаровонлигини

янада ошириш, Ўзбекистонимизнинг энг ривожланган демократик давлатлар сафидан мустаҳкам жой олиши учун шу юрт фарзанди сифатида муносиб ҳисса кўшиши.

Тадбирда парламент аъзолари энди ўзининг бор куч-ғайрати, улкан илмий, ижодий ва лидерлик салоҳиятини ҳамда инсоний фазилатларини халқимизнинг ва мустақил Ватанимизнинг равнақи йўлида сафарбар этади, деган умид билдирилди.

– Бугун янги сайланган сенатор ва депутатлар қаторида туришинг ўзи катта масъулият юклайди, – дейди Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси

раиси, сенатор Эльмира Боситхонова. – Президентимизнинг фармони билан сенаторликка тайинландим. Ушбу юксак ишончга жавобан сенаторлик фаолиятимизни халқимиз ва Президентимиз талаб қилгандек янги руҳда, бор куч ва имкониятимизни ишга солган ҳолда олиб боришимиз лозим. Ўйлайманки, янги шаклланган парламент ўз фаолиятини мамлакатимизда олиб борилаётган ишлорларга ҳамохан тарзда олиб боради.

– Президентимизнинг фармони билан сенаторликка тайинлашимиз бугунги кунда ёшларга қаратилган эътиборнинг яна бир ёрқин намунаси, деб ўйлайман, – дейди Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёшлар, фан, таълим, соғлиқни сақлаш, маданият ва спорт масалалари бўйича маслаҳатчисининг биринчи ўринбосари, Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи марказий кенгаши раиси Алишер Саъдуллаев. – Ёшлар етакчиси сифатида айтмоқчиманки, бизга билдирилган юксак ишонч оқлаб, ёшлар ташаббусларини бирлаштириб, Ватанимиз равнақида муносиб ҳисса кўшамиз.

– Янги сайланган депутат сифатида фаолиятимизни бошлаш арафасида, – дейди Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати Умида Раҳмонова. – Халқимиз фаровонлигини ошириш, мамлакатимизнинг энг ривожланган демократик давлатлар қаторидан жой олиши учун ўз ҳиссамизни кўшамиз. Парламентда хотин-қизлар ва ёшларнинг сони ортгани жамиятнинг ҳар бир бўғини билан ишлашда муҳим аҳамиятга эга.

Нурилло НАСРИЕВ, uza.uz

HUQUQINI BILGAN QOQQILMAYDI

даниятини юксалтиришда, жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишда мутасадди ташкилотларнинг ҳам муносиб ўрни бор.

Жумладан, ҳозирги глобаллашув даврида аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтиришнинг инновацион усуллари ҳамда хорижий давлатларнинг бу борадаги ижобий тажрибаларидан кенг фойдаланилмоқда. Амалга оширилаётган ишлар борасида “Мадад” муассасаси шаклидаги нодавлат-нотижорат ташкилоти ижрочи директори Тўлқин Турсунов шунда дейди:

– Мамлакатимиз аҳолисининг ҳуқуқий ахборотга бўлган эҳтиёжини таъминлаш ва бу борада Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга бепул ҳуқуқий маслаҳат бериш мақсадида Адлия вазирлиги ташаббуси билан «Advice.uz» ҳуқуқий ахборот тизими яратилди. Мазкур тизимни ишлаб чиқишда Буюк Британиянинг Ўзбекистондаги элчихонаси билан ҳамкорликда «Citizens Advice» тармоғи тажрибаларидан кенг фойдаланилди.

Маълумот ўрнида: «Citizens Advice» (Фуқаролик Кенгаши) – Буюк Британия давлати ҳудудида фаолият юритадиган 316 та мустақил хайрия ташкилотларидан иборат тармоқ бўлиб, бу тармоқ фуқароларга бепул ҳуқуқий маслаҳат бериш билан шугулланади. Тармоқ 1939 йилда ташкил этилган бўлиб, ҳозирги пайтда унда етти минг нафар ходим ва йигирма икки мингдан

ортиқ кўнгилли волонтерлар фаолият кўрсатади.

Авваламбор, портални яратиш жараёнида, фуқароларнинг давлат ташкилоти ва мансабдор шахсларга қилаётган мурожаатлари ва уларни қайси соҳадаги муаммолар кўпроқ ташвишга солаётганлиги таҳлил қилинди. Бу эса аксарият ҳолларда фуқаролар кундалик турмушда вужудга келадиган айрим бирламчи муаммоларни ҳал қилиш учун айнан қайси ташкилотга ёки мансабдор шахсга мурожаат қилишни билмай, баъзан оддий ижтимоий масалаларни ҳам ечимини тополмасдан, овера бўлаётганини кўрсатди.

Бундан ташқари, фуқароларга адвокатлик тузилмалари томонидан шартнома асосида кўрсатилаётган пуллик хизматлар ижтимоий жиҳатдан кам таъминланган аҳолининг реал даромадларига мос келмаслиги сабаб, уларнинг бепул юридик ёрдам олишга бўлган имкониятлари чекланиб қолади.

Ушбу таҳлиллар натижаси ҳамда кўпчилик мурожаат қиладиган ижтимоий масалаларни эътиборга олиб порталнинг фуқароларни қизиқтирган ҳуқуқий мавзулар бўйича маълумотлар базаси яратилди. Ушбу база орқали фуқаролар таълим, соғлиқни сақлаш, уй-жой, меҳнат ва оилавий муносабатлар, давлат хизматларини кўрсатиш ҳамда бошқа соҳалар бўйича зарур ва фойдали маълумотларга эга бўладилар.

Шунингдек, порталда ундан фойдаланувчилар учун онлайн-маслаҳатчи хизмати ҳам мавжуд бўлиб, унга мазмуни қисқа ва тушунарли тарзда ёзма равишда баён этилган саволлар онлайн

режимда юборилади.

Порталга ундан фойдаланувчилар томонидан онлайн режимда юборилган қисқа мурожаатлар жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларига тенглаштирилмайди ҳамда уларга берилган ҳуқуқий маслаҳатлар тавсиявий характерга эга бўлади.

Бир сўз билан айтганда, бугун кундалик ҳаётида юзага келган маълум бир ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш учун ишни нимадан бошлашни билмай турган фуқаро, www.advice.uz сайти орқали порталга мурожаат қилиб, ўзини қизиқтирган масаланинг аниқ ечимини топиш имкониятига эга бўлади.

Ушбу портал ижтимоий лойиҳа ҳисобланади ва ундан фойдаланиш мутлақо бепул.

Мамлакатимиз аҳолисиغا, айниқса, жойларда ижтимоий ҳимояга муҳтож фуқароларга бирламчи бепул юридик ёрдам кўрсатиш мақсадида муассасанинг 14 та ҳудудда ҳозирча 28 та туман (шаҳар) ҳуқуқий маслаҳат бюролари ташкил этилди.

Шунингдек, келгусида аҳолининг ҳуқуқий муаммоларини жойларда ҳал қилиш мақсадида босқичма-босқич равишда ҳар бир туманда маслаҳат бюролари ташкил этилиши режалаштирилган. Ушбу режаларни ҳаётга изчиллик билан татбиқ этилиши ҳар бир фуқарога ўзи яшаётган ҳудудда, ўзи хоҳлаган пайтда зарур ҳуқуқий ахборотни олиш, ундан фойдаланиш ва ўзини қизиқтирган бошқа ижтимоий масалаларнинг ҳуқуқий ечимини топиш имкониятини яратяди.

Зафар ОМОНТУРСУНОВ,
“Оила ва жамият” муҳбири

oilavajamiyat@mail.ru

Давлатимиз раҳбари жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятини юксалтириш, бу борада малакали кадрлар тайёрлашга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Шу билан бирга, бу соҳада аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий ма-

BIR MARDNING UMRI...

Харбий учувчи, капитан Зафаржон БОЙМУРОДОВ 1986 йилда Жиззах шаҳридаги Навоий маҳалласида туғилган эди. 2016 йилда хизмат вазифасини ўтаётган маҳалда, чегарада ҳалокатга учради. Об-ҳавонинг ноқулайлиги оқибатида у ва бир неча сафдошлари ҳалок бўлишди. Уларнинг Ватан учун қилган хизматлари асло унутилмади. Биз унинг онаси Хонсулув опа билан суҳбатлашиб, у ҳақда кўпроқ билишга уриндик.

ҚАХРАМОННИНГ БОЛАЛИГИ

Зафаржон болалигидан зийрак, шўх, тежамкор ўсди. Аввал Жиззах шаҳридаги 19-, кейин 22-, сўнг 6-мактабда ўқиди. Онаси тўрт боласининг ҳам ўқишига қаттиқ турарди. "Нега бунча "4" ларинг кўп", деса, "Онажон, бошқаларда "2", "3" лар тўлиб ётибдику", дея куларди. Таътилга чиққандан Фаллаоролга, буви-бувасиникига чопарди... Орада одамлар айтганидек, кўзидими, мазаси бўлмади. Маҳалласидаги оқсоқолга олиб боришди. Қаерга ўқишга кирмоқчилигини сўраганида, Самарқанддаги харбий ўқув юртига кирмоқчиман, деди у. Бобо йўқ, сен учувчи бўласан, Жиззахимиздан учувчи чиқмаган, сен чиқасан, деди. Ушанда онаси беихтиёр, йўғей учувчи бўлмайди, деб юборганди. Шу баҳоратми, ниятми, ё насибми, унга туртки бўлди...

БИЗ – ХАРБИЙ УЧУВЧИЛАРМИЗ!

Йигитча Жиззах харбий учувчилиқ ўқув юртида каттиқ ўқиди. "Она, командирларимиз ухлагандан сўнг уч-тўрттамиз аста туриб, тонги соат 4 гача дарс қиламиз", дерди. У ерни битириб, Чирчиққа, сўнг Фарғонага кетди. Ўз касбини яхши кўргани, тиришқоқлиги, интилни учун вазифасидан тез-тез юқорига кўтарилди. "Яқинда хушхабар эшитиб қолишингиз мумкин, майорликка хужжатларимни тақдим этишди", деганди онасини қувонтириб. 10-синфни битиргач, оиласи билан кўп учрашмади,

ўқишда, ишда юрарди. "Меҳрибон эди, гапимни икки қилмасди, нима десам хўп бўлади, дерди", деди Хонсулув опа. "Бир куни ўғлим, сен қанақа харбийсан, ҳамма сўрайди, дедим". Онажон, биров сўраса фахрланиб, менинг ўғлим харбий учувчи, деб айтинг. Худо

дейди опа. "Хизмат вазифасини ўтаётганда иккиси ҳам мардонавор ҳалок бўлди. Яқинда кичик ўғлим билан турмуш ўртоғим ўша ҳалокат жойига бориб, ёд этиб келишди. Менинг юрагим дош бермайди, яна куймай, шу дардим етарли, деб бормадим..."

хоҳласа, Ватанимга хизмат қиламан, биз – харбий учувчилармиз", деди. Синфдошларинг тўйга айтса, доим йўқ бўласан, ўзинг ҳам эртага тўй қилсанг, нима қиласан, дедим. Хавотир олманг, 35 нафар харбий дўстим бор, ўлигимга ҳам, тиригимга ҳам, маъракаларимга ҳам шулар етади, деганди. Чиндан, олиб келган ҳам, дафн этган ҳам ўзлари бўлди, шулар яради. Ўртоқларига минг раҳмат, ўғлим айтганича бор экан, олиб ишонган экан уларга, дейман. Хотирлаш кунига Навоийдан, Қаршидан бўлсаям, ишдан чиқишлари кийин бўлса ҳам келиб кетишди. Қаерда бўлишмасин, ўша дўстлари ҳалигача йўқлаб келишади.

СЎНГИ ПАРВОЗ

"Романов деган энг кучли учувчи бор деб, ўғлим уни яхши кўрарди",

Болам 30 да эди, жуда ёш кетди... Мен нима бўлса, Зафаржонга дердим. Кичик ўғлим "ўғлизга олиб кўйинг", деб ҳазиллашарди. Уни бошқача яхши кўрардим. Ҳар куни телефон қилиб, нима ангилки, деб сўраб турарди. Ҳар куни янгликни сенга қаердан топаман деб кулардим. Энди ўша дамларни соғинаман, сира хотиримдан кетмайди... Уни 25 ёшида уйлантиргандик, икки нафар фарзанди, бир ўғил, бир қизи ортида қолди. Худога шукр, болалари бекаму кўст яшаяпти, давлат уй берди. Фарзандларига жуда меҳрибон эди. Қизчаси туғилганида дарров уйига олиб кетди. Ҳеч бўлмаса, чилласини чиқарайлик деб, роса хафта бўлгандим. Энди билсам, вақтни ғанимат билган экан, кўнгли сезган экан кетишини...

ЭНДИ ЙИГЛАМАЙМАН...

"Яхшиям бир кун бўлсам, оиласи, болалари билан яшаган экан, деб кўп ўйлайман. Машина олиб бергандик, бирам яхши кўрди шу машинасини! Бир кунда нақ қирқ марта артарди. Ўлимидан бир ҳафта аввал "Тушимда оппоқ қанотли от миниб, булутларни ёриб юқорига чиқиб кетдим", деди. Мансабинг ошиб қолса керак деб яхши ният қилдим. Қайдан билай, от тақдир эканини, уни олиб кетишини... Бир синглим ҳам худди шу тушни кўрган. Ундай бола йўқ эди, бекаму кўст бола эди... дейди ота-онам. Болам кетди, қайтаришининг иложи йўқ... Барибир у менинг ёнимда... сезаман, ёдимда... Айниқса, кичик синглиси тушида кўп кўради. Бир куни ёлғирда ивиб турганмиш. Одатда, фақат харбий либосда бўлади. Нега бундай турибсиз деса, онамга салом айт, дебди. Ушандан буён энди йиғламайман, агар йиғиларимиз учун шунчалик азият чекаётган бўлса, бошқа йиғламайман, деб аҳд қилдим... Акам ўша ёқдаям сизни ўйлапти, деди қизим..."

Ўғлимнинг сиймосини ҳеч унутиб бўлмайди, бутун умр ёдимда қолади. Унинг ўрнини ҳеч ким босолмайди. Ўзимиз ишониб давлатга топширгандик, у давлатнинг боласи эди. Давлат боқди, ўқитди, кийинтирди, яхши қаради, ҳалигача сўраб туради, ташлаб қўягани ҳам йўқ...

МАРДОНА КЕЧГАН УМР

– Зафаржон одамохун, ҳақиқий ватанпарвар, жасур йигит эди, – хотирлайди сафдошларидан бири харбий учувчи, капитан Рустан Зиев. – Тажрибали, ўз устида тинимсиз ишлайдиган, ҳар бир топшириққа "лаббай" деб жавоб берарди. Ўз хизмат бурчини бажарётки ҳалок бўлди. Лекин бир мardнинг умрини яшаб ўтди... Ўз номини, шаънини ана шу фазилатга буркаб кетди.

Холниса РАҲМОНҚУЛОВА.

SHARQIYANING ORZULARI USHALMOQDA

Дугоналар базмга оҳорли кийимларини кийиб, ясан-тусан қилиб келишди. Айниқса, даврада бир кизнинг устидаги кўйлак барчанинг нигоҳини тортиди. Чиройли тўқилганлиги, бичими, рангининг ажойиблигига ҳамма ҳавас билан боқди. Бу кўйлакнинг қаердан олинганлигини сўрашганида, у маҳалладаги бир таниши ўз қўллари билан тўқганини айтиб, "мақтаниб" ҳам қўйди. Шунда базмдаги барча қизларнинг кўнглида "Қанийди, мен ҳам тўқишни билсам", – деган истак пайдо бўлди. Базмдан чиқиб, кимдир тўғри тўқувчининг уйига йўл олди, яна кимдир тўқувчиликни ўрганиб, шундай кўйлақлар тўқиб кийишни ният қилди.

Онаизор қалбининг туб тубида нуридийдаси ҳам бошқа болалар қатори ўйнаб қулиб юришига умиди бор эди. Ҳадемай Шарқия мактаб ёшига етди, бироқ ижобий томонга ўзгариш йўқ эди. Яшаш учун курашдан умиди сўнмаган ота-она эзгу ният билан тиббий кўрикка олиб боришди. Мутахассислар болани "огир даражадаги олигоферения" яъни ақлий заифлиқнинг 1-даражаси деб ташхис қўйишди. Шу "тамға" билан Шарқия мактаб таълимида ўқишга лаёқатсиз деб топилди.

Бу дард йиллар ўтгани сайин нафақат ота-онани балки, жажо қизалоқни ҳам қийнаб, умидсизлик ботқоғига ботирарди. Кунларнинг бирида телевизор орқали Ўзбекистон ёшлар иттифоқи, Ёшлар марказларининг мақсадлари уларнинг вилоят манзиллари ҳақида видео ролиқни кузата туриб Меҳрибон (Шарқияни онаси) опанинг қалбида яна умид учкунлари пайдо бўлди. У сўраб суриштириб, қизини Хоразм вилоят ёшлар марказида фалият кўрсатаётган Инклюзив таълим тўғарага олиб борди. Аввалига тўғарак раҳбарларининг маслаҳатларини инкор қилган Меҳрибон опа "чиқмаган жондан умид" деб ҳаракат қила бошлади. Бошида тўғаракдаги машғулотлар жуда кўйин кечган. Инклюзив таълим тўғараги раҳбари Муяссар Ибрагимова Шарқиядаги ўзгаришларни кўриб, у

Шарқиядан орзуинг нима деб сўрасанг "менинг орзуим тўқувчилик ва тикувчилик сир асорларини мукамал эгаллаб, кўп шоғирдлар етказиб чиқариш" дейди

Биз ҳам ўша қўли гул тўқувчи ҳақида билишни истадик.

Кўпчиликнинг ҳавасини келтирган қўли гул хунарманд – Шарқия Раҳимова 1997 йилда Хоразм вилояти Хива туманида туғилган. Чақалоқлик даврининг 3 ойлигидан касал бўлиб қолади. Шифокорлар унга рахит касаллиги дея ташхис қўйишади. Негаки Шарқия 3 ёш бўлишига қарамай юришга ҳаракат ҳам қилмасди. Шу орада қизалоқни ота-онаси кўрсатмаган қўл қолмади. Бир куни шаҳарга фарзандини даволатишга олиб боришганида шифокорлар: "Болани кўп қийнамайлик, яшаб кетишига умид кам", дейишди. Ҳар бир она учун энг катта бахт фарзандининг соғлом ва баркамол ўсишидир.

билан суҳбатлашади ва тўқувчиликка қизиқшини сўрайди. Шарқия аста секинлик билан тўқувчилик сирларини устозидан ўргана бошлайди. Бу орада Инклюзив таълим марказида бир қанча дўстлар орттириб, жамиятга мослаша бошлайди. "Ойнинг ўн беши қоронғу бўлса, ўн беши ёруғ" деганларидек, Шарқиянинг ҳам ёруғ кунлари бошланади. Тўқувчилик касбини эгаллаганига 4 ой бўлса-да, унинг ижодий ишлари Имконияти чекланган ёшлар ва болалар маркази томонидан илк мартаба ўтказилган "Ватан – менинг нигоҳларимда" номли кўрик-танловнинг туман, вилоят босқичларида фахрли ўринларни эгаллаб, республика босқичида 2-ўрин билан тақдирланди. Ҳозирги кунда Инклюзив таълим марказида Урганч давлат университетининг педагогика ва психология факультети талабаларидан кўнгилли ёшлар унга ўрта таълим кўникмаларини беришмоқда. Шарқиядан орзуинг нима деб сўрасанг "менинг орзуим тўқувчилик ва тикувчилик сир асорларини мукамал эгаллаб, кўп шоғирдлар етказиб чиқариш" дейди. Унинг бу орзусига ҳозирдан замин яратилган. Шарқия онаси билан биргаликда айнан ўзи сингари имконияти чекланган ёшларга ва уларнинг оналарига Инклюзив таълим марказида тўқувчиликдан маҳорат дарслари ўтиб келмоқда. Келажақда шоғирдларини кўнайтириш шу орқали қизларимизнинг иш билан бандлигига кўмаклашиш унинг энг эзгу ниятларидан бири. Биз ҳам унинг орзулари рўёбга чиқишига тилақдошимиз.

Чарос ДЎСТМАТОВА

San'at dillarning kalitidir

Тошкент шаҳрида фаолият юритаётган "Art modern muzik" халқаро продюсерлик маркази раҳбари, ўзбек санъатини нафақат юртимизда, хориж давлатларида ҳам ёйиш ва тарғибот қилишда, санъат туризмини ривожлантиришда ўз ҳиссасини қўшиб келаётган ижодкор – Феруза Муродова билан Янги йилдаги режалари ҳақида суҳбатлашдик.

ПРОДЮССЕРНИНГ ВАЗИФАСИ

– Халқимиз санъатсевар ва ижодкор халқ. Давлатимизда ислохотлар туфайли санъат соҳаси янада ривожланиб, гуллаб-яшнамоқда. Ҳатто узоқ вилоят ва туманларда ҳашаматли санъат

саройлари, концерт заллари бунёд этилиб, мусиқа асбоблари билан таъминланди. Шу боис ижодкор халқимиз орасидан кўплаб иқтидорли ёшлар етишиб чиқмоқда. Ана шундай ёшларнинг санъатини эл-юртга, дунёга танитиш, уларни қўллаб-қувватлаш продюсернинг вазифасидир. Продюсер – ҳам ташкилотчи, ҳам ҳомий, ҳам соҳанинг тарғиботчиси ҳисобланади ва у ижодкорлик салоҳиятига эга бўлган ҳолда, ҳақиқий овоз эгаларини саралай билиши, бастакор билан ишлаш ва матн танлаш каби нозик қирраларни эгаллаган бўлиши зарур.

ХАВАС УЧУН ЭМАС...

– Мен соҳага ҳавас учун эмас, қизиқишим туфайли кириб келганман. Самарқандда мактабда ўқиб юрган пайтларимдаёқ тадбир ва байрамларни уюштириш ҳамда бошловчилик қилиш салоҳиятим бор эди. Яна, бувимнинг форсидда ёзган шеърларини давраларда ўқиб, олқишлар олардим. Ушандаёқ санъатга бўлган иштиёқ қалбимни ром этган. Мактабни битириб Москва шаҳрида "Продюсерлик маркази"да таҳсил олиб, халқаро сертификатга эга бўлдим. Устозларимдан сабоқ олиб, ишлашни ўргандим.

МАРКАЗ ФАОЛИЯТИ ҚАНДАЙ?

– "Art modern muzik" халқаро продюсерлик марказининг республика

миқёсида фаолият юритаётганига 10 йилдан ошди. У доим таниқли ва ёш санъаткорлар, продюссер ва фотосуратчилар, клепмейкерлар, актёр ва режиссёрлар билан гавжум. Дастурларни ташкил этиш, янги лойиҳалар устида ишлашимда таниқли режиссёрлар Анвар Акмалов, Бурхон Шаропов, Рустам Саъдиевлар билан ҳамкорликда ижод қилиб келялман. Ёш санъаткорларни элга танитиш, санъатларини ривожлантириш, клип ва альбом ҳамда роликларини яратишда ҳам ҳомийликлар қилдим. "Истиқлол", "Туркистон" санъат саройларида, вилоятларда концерт дастурларини ташкил этишда, санъаткорларни бир неча марта хориж гастролларида олиб чиқишга ҳам эришдим. Шунингдек, хориж эстрада юлдузларининг юртимизга ташириши ва концерт дастурларини ташкил этишга муваффақ бўлдим.

ОНА ВА ЎГИЛ ҲАМКОРЛИГИ

– Аслида сулолаимиз заргарлардир. Ота-боболарим ҳам заргар бўлишган. Улар жимжимадор зеб-зийнатлар ясашган. Ўғлим Дилмурод Муродов ҳам отамерос касб тарғарлик санъатини эгаллади. Аммо кейинчалик ишимга қизиқиб қолди. Унинг қизиқишини қўриб, "Устоз-шогирд" анъанасига биноан ўз ишимни ўргатдим. Адашмаган эканман, у мendan ҳам тиришқоқ чиқди. Ҳозирда у бир неча лойиҳаларнинг муаллифи. Ҳар йили анъанавий тарзда "Истиқлол"

– Мен соҳага ҳавас учун эмас, қизиқишим туфайли кириб келганман. Самарқандда мактабда ўқиб юрган пайтларимдаёқ тадбир ва байрамларни уюштириш ҳамда бошловчилик қилиш салоҳиятим бор эди. Яна, бувимнинг форсидда ёзган шеърларини давраларда ўқиб, олқишлар олардим. Ушандаёқ санъатга бўлган иштиёқ қалбимни ром этган.

санъат саройида ўтказилган "Афсонавий ретро", "Муқаддас ва азизсан Аёл", "Янги йил шоу"си каби концерт дастурларининг муаллифи. Мустақил ишлашни хоҳлагани учун "Art muzik" филиалини очдик.

29-декабрда таниқли санъаткорлар иштирокида ўтказилган "Янги йил шоу"си ҳам ҳамкорликдаги дастури-миздир.

ХОРИЖ ЮЛДУЗЛАРИНИНГ ТАШРИФИ

– Авваллари хорижга чиқишда баъзи муаммоларга дуч келардик. Беш-олти йилдирки, Ташқи ишлар ва Маданият вазирлиги, "Ўзбекконцерт" Давлат муассасасининг қўллаб-қувватлаши ва ҳамкорлиги туфайли хориж эстрада юлдузлари билан ўзаро ҳамкорлик, ҳамдўстлик алоқаларини ўрнатиш ва таширларини уюштиришда муаммолар йўқ деса ҳам бўлади. Фақат продюссернинг молиявий маблағи етарли бўлса кифоя.

Фаолиятим мобайнида юртимизга АҚШ давлатидан ҳамюрт санъаткорлар Изро Малаков ва Муҳаббат Шамаева, хориж эстрада юлдузи Ла Буш, эронлик Анди Мададан, италиялик Лука Вераго, Россия эстрада юлдузлари Ньюша, Сафия Ротару, Стас Михайловларнинг таширини халқимиз мамнуният билан кутиб олди. Бир гуруҳ санъаткорларимиз эса Малайзия, АҚШ, Германия, Италия, Франция давлатларида миллий кадрият ва урф-одатларимизни, мутоза санъатимизни тарғиб этиб, "Наврўз" ва "Сумалак шоу" дастурларини намойиш этишганини меҳнатим самараси деб биламан.

ЯНГИ РЕЖАЛАР

8-март – Халқаро хотин-қизлар байрамида "Сен билан олам нурафшон" лойиҳаси тайёргарлигини бошлаймиз, "Наврўз" муносабати билан "Сумалак шоу"ни АҚШ давлатида ўтказишни режалаштирганмиз. Чунки санъат чегара билмайди. У яхшиликка хизмат қилар экан, биз ҳам меҳнаткаш халқимизнинг маданий хордиқ олишлари йўлида чарчамаймиз.

Марям АҲМЕДОВА ёзиб олди.

Сарлавҳани ўқиб ҳайрон бўлаётгандирсиз балки, ҳа, адашмадингиз, соч ҳам тананинг бир аъзоси, у ҳам оғриши (касалланиши) мумкин. Бугунги кунда кўпчилик аёл ва қизларимизни қўйнаётган муаммолардан бири бу – сочларнинг шикастланиши (аёллар буни "гуллаш" дейишади) ёки керагидан ортиқ тўкилишидир. Эндокринолог шифокор Шоира ОТАЖОНОВА билан мазкур мавзу юзасидан суҳбатлашдик.

– Ҳар баҳор ва кўз фаслларида сочларимиз алоҳида парваришга муҳтож бўлади. Айниқса, синиш ва тўкилиш ҳолатларини кўп кузатиш мумкин. Соч "гуллашдан" азият чекиб бунинг боисини билмаётганлар учун бир неча сабабларни келтириб ўтаман: соч толаларида витамин ёки йод етишмаслиги; нотўғри парвариш; кимёвий бўёқлар билан соч бўйиш; соч молекуласига мос бўлмаган шампун ва ишқорли совунларда ювиш; шамол ва қуёшда узоқ вақт юриш; соч учун мўлжалланган лаклардан кўп фойдаланиш; мунтазам бир хил турмак қилиш; фен ва соч дазмолини кўп ишлатиш; темир тароқда тараш; ички организм касалликлари.

Қайчи теккизиш ечим эмас!

Кўпчилик қизлар шикастланган сочлардан халос бўлиш йўли қайчилаш деб ўйлашади. Аслида бу энг сўнгги чора. Шошилманг! Аввало сочларингизни айнан нима сабабдан бу аҳволга келганини аниқлаб олинг. Ва шунга қараб чора излашингиз мумкин. Илҳом борица, шифокор маслаҳатига шошиллинг, чунки ҳамма инсонлар ҳам сочлари айнан нимани

SOCH og'riganda...

Фен, дазмол (соч текисловчи), жингалак қилувчи флойка каби электрон мосламалар жуда юқори даражада қизийди, табиийки бу сочларимизни куйдирмасдан қолмайди. Соч тузилишига салбий таъсир қилади ва учларининг тез гуллашини келтириб чиқаради.

истаётганини тушунолмасликлари мумкин.

Тавсия: Ҳар ой сочларни кестирини маслаҳат бермоқчи эмасман, лекин шуни алоҳида айтиб ўтган бўлар эдимки: узун сочларни 1 ойда, калта сочларни эса 6-8 ҳафтада бир мартаба учидан озгинагина қирчиб, "яңгилаб" туриш уларнинг соғлом ўсишига ёрдам беради.

Парваришда ёғлар ёрдам беради

Сочлар учун махсус ёғлар уларнинг ҳолатини ва кўринишини яхшилайди. Зайтун, арган, кокос ёки бодом ёғларидан маскалар тайёрлаб, сочларга яхшилаб сурхат туриш, уларни ҳар қандай зарарланишдан ҳимоя қила олади.

Маслаҳат: Кокос, қора седана, канакунжот, зайтун, бодом ёғини 1 ҳафтада 1 мартаба сочингизга суртиб, бошингизни уқаласангиз бошдаги томирлар ҳаракатга келиб, сочларни ўсишига ёрдам беради. Мой нафақат сочларингизнинг илдизига, балки уч қисмига суртилганига амин бўлинг. Тикловчи ва даволловчи шампунлардан фойдаланинг. Таркибида левитин ва V5 витамини бўлганга эътиборингизни қаратинг. Мойчақакли, ялпизли шампунлардан фойдаланиш сочлар учун аини муддао. Нотўғри танланган ёки кимёвий

Salomatlik

воситаларга бой бўлган шампунлар соч структурасини бузилишига олиб келади.

Турмаклаш ҳам зарарлими?

Фен, дазмол (соч текисловчи), жингалак қилувчи флойка каби электрон мосламалар жуда юқори даражада қизийди, табиийки бу сочларимизни куйдирмасдан қолмайди. Соч тузилишига салбий таъсир қилади ва учларининг тез гуллашини келтириб чиқаради. Ҳаётингизни бу мосламаларсиз тасаввур қилолмасангиз, у ҳолда сочларингизни юқори ҳароратдан асраш учун махсус химоя қилувчи спрей ёки кремлардан фойдаланишни унутманг.

Эслатма: сочларингизни қуритишда фен билан оралик масофа 20 см.дан кам бўлмаслиги лозим. Шунда зарари камроқ бўлади. Ҳозирда фен таъсирини камайтирувчи воситалар ишлаб чиқилган бўлиб, улардан соч қуритишдан олдин бошга бир текис суртиб олиш ҳам мақсадга мувофиқ.

Василабону
ҲАБИБУЛЛАЕВА
тайёрлади.

Shahnoza Eshmirzayeva:

Ijodga da'vo qilayotgan odam

Izlanishdan to'xtamasligi kerak

халлус билан чиқа олмасдим, уларнинг асл исми Алия (Сулаймонова) бўлган мухбирлари бор эди. Сухбатлардан бирида тахаллусим сабаб, мени ўша Алия билан тез-тез адаштириб қўйишга тгани ҳақида айтишди. Ҳайрон бўлдим, чунки, мен ўзим ижод қилиб, шеърлар, ҳикоялар ёзаман, у эса шоу-бизнес бўлимида. Шу боис, тахаллусимга «фамилия» сифатида Темурийзода насабини бириктирдим. Бу асло танилиш учун қилинган иш эмас. Қолаверса, мен ҳам Амир Темур мансуб бўлган барлос уруғиданман, шунга ҳам уруғ беришга ҳаракат қилдим.

– **Авиакассир экансиз, бу соҳага қандай кириб қолдингиз? Сиз танлаган касбини ижод билан қандай боғлиқлик томонлари бор?**

– Албатта, ижод мен учун иккинчи даражали, ёки шунчаки хобби, деб айтолмайман, лекин ҳозирги замонда иқтисод меҳнатни тақозо этади. Пул топиш учун ишлаш керак. Авиакассирликни ўзим танлаган соҳам, дейишим ҳам нотўғри бўлади. Шунчаки, менга иш керак эди ва мен авиакассага ишга жойлашдим, шу ҳолос. Касбининг ижодий ҳаётга ҳеч қандай боғлиқлиги йўқ. Шундай бўлса-да, авиачилта сотиб олишга келган харидорларнинг баъзилари тақдирдан қисқа ҳикоялар айтиб беришади, ўзаро суҳбатлашишади. Улар ҳақида баъзи ҳикояларимда ёзганман ҳам. Яна кўп тақдирлар ҳақида ёзишни режа қилганман.

– **Сизнинг ижодингиз кўпчиликка қизиқ, яъни, сизни аксарият ижодкорлар ҳали ўзлари учун кашф этишмаган. Хориждаги муваффақиятларингиздан кейин ҳам эътироф этилмаётганингизнинг сабаби нимада, деб ўйлайсиз?**

– Ҳозирги ҳеч қачон қайноқ ижодий муҳит ичида яшайман,

деб ҳисобламаганман. Бадий ижоддаги билимларим - ўша мактаб даврларида шаклланган «база» ҳолос. Ҳеч қачон алоҳида вақт ажратиб, адабиётдаги назарий билимларимни кучайтиришга, сайқаллашга имконим бўлмаган. Мен ўзимдаги мана шу ғарибгина билимлар «хазинаси» билан Open Eurasian Bookforum & Literature Festival Халқаро Китоб форуми ва Адабиёт фестивали танловидан 2014 йилдан буён қатнашиб, нихоят 2019 йилда иллюстрация йўналишида ғолиблар сафида тахаллусимни кўриб, қанчалар хурсанд бўлганимни тасаввур қилолмайсиз. Ахир, шу танловда аввалги йилларда ўрин олган ижодкорлар қанчалар эътироф ва эътиборга сазовор бўлганини қўзғатганман, улар каби суюқли бўлишни орзу қилганман ва бу орзуим ушалишига бир қадам қолди: асосий иш қилинди, натижа кўрсатилди! Фақат, бу натижани юртдошларимиз эътиборига ҳавола этиш қолди ҳолос. Негадир, бу жараёнда «оқсаш» кузатиляпти, назаримда. Бунинг сабаби, «эътибор маркази» - пойтахтдан анчагина узоқ масофада яшашим ва бу жуда кўп масалаларда имкониятимни чеklangани бўлса керак, деб ўйлайман. Чунки, ўта зарур ҳоллардагина пойтахтга бормасам, Тошкент мен учун шунчаки келиб-кетиб юриш мумкин бўлган манзил эмас. Қолаверса, тадбирларда қатнашиб, шовкин-сурончи давраларга ўрганмаганим ҳам мен учун «минус»лардан бири бўлса керак. Бир-икки кўрсатувларда камера қаршисида интервью беришни ҳам эпполмаганман.

– **Халқаро адабий муҳит ичида ҳам ўз номингиз ҳамда ўзбек адабиёти номини танитишга муносиб ҳисса қўшяпсиз. Бугунги тезкор техника замонида бунга эришиш нечоғли изланиш ва билим талаб қилмоқда?**

– Нафақат халқаро адабий майдонга, ҳатто, ўзбек адабий майдонига киришим ҳам осон кетмаган. Яъни, матбуотда ижодий ишларим эълон қилиниши учун чинакамига меҳнат қилишимга тўғри келган. Яшаш шароитим ҳавас қиларли эмас, шунингдек, у пайтларда ҳозирги шапалоқдек смартфонлар, планшетлар йўқ, бориам казо-казоларда. Уйда шахсий компьютерим йўқ, оддий Nokia 6300 телефони бор ҳолос. Ишхонада ижодий ишлар билан шуғулланиш мумкин эмас... Битта ҳикоя тарихи: аввал дафтарга ёзиб оламан, кейин телефонимдаги маил-агент дастуридан очилган иккита почта орқали бир-бирига хабар тарзида ҳикоя матнини тераман. Битта хабарда белгилар сонини 100 тадан ошириб бўлмайди! Таржимани учун аввал бирор қизиқарли мавзу топаман, таржимасини дафтарга қоралайман ва яна телефонда харф териш азоби! «Даракчи», «Бекажон»нинг 2 та сони, «7x7» ва «Парвона» газе-

Техника ютуқлари берган имкониятлар ёрдамида бирдан ёниб турган порлоқ юлдузга айланиш мумкин, лекин меҳнат, изланиш бўлмаса, бу чамқоқнинг бир чамқоқи каби ўткинчи машҳурликка айланиб қолади. Одамлар эса, «Юлдузлар мангу ёнади»ни, ёки бўлмаса, «Ўткан кунлар»ни ўқишда давом этадилар.

– **Бугун ўзбек адабиётини қийнаётган муаммо нимада деб биласиз?**

– Бугунги ўзбек адабиётини қийнаётган муаммоларнинг илдизи ижодий меҳнат, изланишга безътиборликда бўлса керак, деб ўйлайман. Шунингдек, ёш истеъдодни асл адабиётни тушунадиган устозга йўналтириб билмаслик ҳам унинг таназзули сабабларидан бири, деб ҳисоблайман. Истеъдод пайдо бўлганини сезган, қўлига қалам олиб, тўрт қаторни қоралаган ёш борки, ўзи ҳақида эълон қилиш, танилиш орзусида бўлади. Адабий майдонга кириб бориш ва кей-

инчалик унда эгаллаган ўрнини сақлаб туриш ҳақида орзу-мақсад шаклланиб улгурмагани боис, мазкур жараён учун талаб этиладиган меҳнат ҳақида ўйлаш ҳаёлига ҳам келмайди. Амаллаб бир-икки шеърини маҳаллий нашрга бериб олган, китобча чиқариш стаги пайдо бўлади. Қарабсизки, дафтардекина китобча «пайдо бўлиб» қолади. Китоби чиққан, издан яна, яна шундай китоблар чиқади, танлов-ма-танлов чопишлар бошланади. Бироқ, ўзи кутган эътирофни топа олмагач, ҳаётда шоирлиқдан ҳам муҳимроқ тушунчалар борлигини англаб қолган, секин-аста ижодий ҳаётдан узоқлашиб боради. Ҳеч қим унга ижодий ҳаётнинг машаққати ҳақида гапирмайди, кимдир устозлик қилиб, йўл кўрсатмайди ҳам. Йўл кўрсатишга сафарбар қилинган устоз ҳам, ҳеч бўлмаганда, дарсларига кўмилиб кетган тил-адабиёт ўқитувчиси бўлади. Унинг дарси адабиёт бўлса-да, йўналиши – мактаб таълими, ижодкорга эса, чин маънода ижодни тушунадиган ва тушунтира оладиган, ўзи ҳам ижодий муҳит қозонида ишлаб босқинчага ўтади. Булар ўта кичкина, майда фикрлар бўлиб туюлиши мумкин. Адабий муҳитдан узоқ соҳада ижод қилаётган, айна пайта ижодни деярли тўхтабти қўйдан ижодкор сифатида, бу менинг ўта шахсий фикрларим ҳолос.

Суҳбатдош
Нигора РАХМОНОВА

НАРТО'RTINCHI JINOYAT KORRUPSIYA BILAN BOG'LIQ

ИККИ ГҶДАК ОНАСИЗ ҚОЛДИ

Қўқонлик 27 яшар аёл "врачларнинг эътиборсизлиги" оқибаотида туғуруқхонада комага тушиб вафот этди. Аёлнинг ортида чақалоғи ва 7 ёшли қизи қолди. Мархуманинг эри Даврон Ғаниев касалхонада оғир аҳволда ётган хотини учун сунъий нафас олдириш аппаратини вилоятдаги бошқа касалхоналардан излаганини видео орқали маълум қилди. Ва бу ҳолат ижтимоий тармоқларда баҳс-мунозараларга сабаб бўлди. Бундан сал олдинроқ бир беморнинг қариндоши шифокорни уриб кўзидан айиргани ҳақидаги хабар тарқалганди. Ҳар икки ҳолатга ҳам касалхонадаги шароит йўқлиги сабаб.

– Аёлим туққанидан кейинги аҳволи жуда чатоқ эди. Туғуруқ жараёнида майда қон томирлари ёрилиб кетган экан. Врачлар "бу ўтиб кетадиган нарса", деб эътибор беришмади. Аммо хотинимнинг ичидан қон келаверди. Врачларга "текширинглр" десам: "Бу туғуруқники, ўтиб кетади", деб жавоб беришди. 20 декабрда охири ҳушидан кетиб, комага тушиб қолди. Шундан сўнг Фарғонадан келиб операция қилишди. 2021 январь куни хотиним узилди. – деди Даврон Ғаниев видеотасвирда. – Шлангни оғизга тикиб, бинт билан ўраб нафас олдиришди. Кислород баллонлари ҳам йўқ. Ҳар бир баллонни 50 минг сўмдан ўзим Дангарадан тўлдириб олиб келиб турдим. Шавкат Мирзиёев янги президент бўлганларида айна мана шундай туғуруқхоналардаги муаммоларни кўтарган эдилар-ку?! Орадан икки йил ўтиб, эсдан чиқарилдим, ҳаммаси? Оддийгина нафас олдирувчи аппаратини ҳам Дангарадаги "экстренний"дан олиб келинглр деяпти. Уни ҳам ҳоқимдан, ундан-бундан сўраш керак экан. Хуллас, икки ярим соатда аппаратни жияним орқали топиб келдим, ўша олиб келган аппаратим ҳам ишламаяпти.

Ўтган йилнинг ноябрь ойида президентимиз "Репродуктив ёшдаги аёллар, ҳомилдорлар ва болаларга кўрсатиладиган тиббий ёрдам сифатини ошириш ва қўламини янада кенгайтириш тўғрисида"ги қарорни имзолаган эди. Қарорда "ҳомилдор аёллар ва болалар учун ихтисослаштирилган юқори технологик тиббий хизмат кўрсатадиган муассасаларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, шунингдек, уларнинг биноларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва янгиларини

қуриш"га кўрсатма берилган.

Аммо баъзи марказий касалхоналарда электр таъминотидаги узилишлар сабаб, сунъий нафас олиш қурилмаси ишламай қолаётгани, натижада шифокорлар ёки беморларнинг қариндошлари қурилмани қўли билан сиқиб, беморларга кислород беришга мажбур бўлаётгани ҳақида хабарлар ҳам кишини тиббиёт тизимимизнинг ночор аҳволи ҳақида фикр билдиришга ундайди.

Ўтган йили 25 декабрь санасида Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимда коррупцияга оид жиноятларга бағишланган йиғилишда Бош прокурор Нигматилла Йўлдошев ўз маърузасида жуда кўп фактларга эътиборни қаратди.

– Сўнги уч йилда ушбу соҳага оид 170 дан ортиқ ҳужжат қабул қилинганнинг ўзиёқ бунинг исботидир, – деди йиғилишда ўз маърузасида Бош прокурор. – Соҳани молиялаштириш ҳажми ҳам йилдан-йилга ортиб бормоқда. Жумладан, 2018 йилда тиббиёт соҳасига 9 трлн. 300 млрд. сўм ажратилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 30фоизга ортиб, 12 трлн. 100 млрд. сўмни ташкил этди. Келгуси йилда эса, соҳага 2 трлн. 800 млрд. сўм ёки 23 фоиз кўп маблаг йўналтириш режалаштирилди. Тез ёрдам бригадалари сони 818 тадан 1.666га, яъни икки баробарга кўпайтирилди, 1.500 дан ортиқ "тез ёрдам" машиналари харид қилинди.

Бироқ, давлат миқёсида, хусусан шахсан Президентимиз томонидан қаратилаётган алоҳида эътибор ва ғамхўрликларга қарамастан, соҳада жиддий муаммолар, камчилик ва нуқсонлар ҳамон сақланиб қолаётгани барчамизни ташвишга солмоқда. Эътибор беринг! Сўнги икки йилда тизимдаги 581нафар ходимлар турли жиноятларни содир қилганлиги учун жиноий жавобгарликка тортилган. Ташвишлиси, ҳар туртинчисининг содир қилган қилмиши коррупция билан боғлиқ. Бу иллат ҳодимни ишга қабул қилишдан бошлаб, молия-ҳўжалик фаолиятини юритиш, тиббий хизмат кўрсатиш, дори-дармон таъминоти каби йўналишларни камраб олган.

ИШ ЎРИНЛАРИДАГИ ЧАЛКАШЛИКЛАР

Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2019 йил 21 январдаги буйруғи билан 2019 йил 1 февралдан тизимда тиббиёт

ходимлари фақат тўлиқ ставкада ишга қабул қилиниши белгиланган. Лекин ушбу буйруқдан кейин таъминланмапти. Мазкур буйруқдан кейин ўрганилган 68 та муассасада қарийб 2 минг нафар ходим чорак ва 3.800 нафари ярим ставкага ишга қабул қилинганлиги аниқланди. Вазирлик маълумотида кўра, бугунги кунда республика бўйича умумий амалиёт ва тор доирадаги мутахассислар етишмайди. Хусусан, тиббий муассасаларда педиатр, терапевт, стоматолог, анестезиолог-реаниматолог, акушер-гинеколог, психиатр, рентгенолог, физиотриятр, хирург ва бошқа тор доирадаги мутахассис штатлари тўлдирилмаган. Яна бир масала, тиббиёт коллежларини битириб, ишсиз юрган ёшлар сони жуда юқори бўлса-да, республика бўйича 4.500 та ўрта ва кичик тиббиёт ходимлари штат бирликлари тўлдирилмаган. Энг ачинарлиси, ходимни ҳамшираликка қабул қилиш эвазига 500 долларгача пора олганлиги. Афсуски, кадрлар билан ишлашдаги бундай вазият ходимларнинг ижтимоий ҳимояси заифлиги нафақат кадрлар қўнимсизлигига, балки тажрибали ва етуқ мутахассисларнинг хусусий секторга ёки чет давлатларга ишга ўтиб кетишига олиб келмоқда. Биргина республика шошилинч тез тиббий ёрдам илмий марказидан сўнги уч йилда 242 нафар мохир шифокор хусусий клиникаларга ишга ўтган ёки хорижий давлатларга ишлаш учун чиқиб кетган.

ОРДЕР РАСМИЙЛАШТИРИШДА ҲАМ ҚОНУН БУЗИЛИШИ...

Давлат ҳисобидан кўрсатиладиган тиббий ёрдам учун ордерларга талаб ўта юқори бўлган ҳозирги шароитда, бу жараённинг очиқ ва шаффоф бўлиши, энг аввало, адолат таъминланиши талаб этилади. Шунга қарамастан, ордер расмийлаштиришда кўплаб қонун бузилиши ҳолатлари, айниқса, танишбилешчилик ва суиистеъмолчиликлар авж олган. Биргина 2018 йилда Тошкент вилояти тиббиёт муассасаларида 828 та, Сирдарёда 1.271 та, Андижонда 7.545та ордерлар тиббий-танлов комиссиялари хулосалари олинмасдан, расмийлаштириб берилган. Нукус шаҳар 3-сон оилавий поликлиникада 2018 йил давомида 291 нафар беморлар ордери олиш учун навбатда турган бўлса-да, уларнинг ўрнига 132 нафар беморга ордери навбатсиз берилган. Бунинг оқибаотида, навбатда турган фуқаролар йиллар давомида ордери ололмасдан, сарсон бўлмоқда. Масалан, Бўка туманида яшовчи фуқаро У. Тошкент вилоят тиббиёт марказида даволаниш учун 2017 йилда навбатга қўйилиб, унга

орадан қарийб икки йил ўтгач ордери ажратилган.

НОГИРОНЛИГИ БОР ШАХСЛАРГА УНДАН ҲАМ ҚИЙИН

Ногиронлиги бўлган шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш ва тиббий реабилитация ишлари ҳам талабга жавоб беришмайди. Ногиронлик аломатлари яққол кўриниб турган ҳамда нохуш клиника ташхисга эга фуқароларга ногиронликни белгилашда бюрократик ва коррупцион тўсиқлар яратилганлиги ҳам бор ҳақиқат.

Масалан, алоҳида анатомик нуқсонлар, яъни қўл, оёғи ампутация қилинганлар, болаликдан тумга ногиронлар, даун касаллигига чалинганлар ногиронликни олиш учун, эътибор беринг, 4 ойдан 6 ойгача беҳуда даволанишга мажбур бўлмоқда. Биргина мисол, Янгиариқ туманида 1994 йилда туғилган, болаликдан қовургалари тумга деформация бўлганлиги боис, ногиронлиги яққол кўриниб турган фуқаро Д.ногиронлик гуруҳини олиш мақсадида 2019 йил март ойидан 4 ой 20 кун фақат расмийлаштириш учун шифохонада ётишга мажбур бўлган. Тасаввур қилинг, республика бўйича ногиронлиги бўлган шахслар 615 мингдан ортиқ бўлса-да, тиббий-меҳнат экспертизасини тўлақонли ўтказиш, уларни ижтимоий ва касбий реабилитация қилиш учун реабилитология ва эрготерапия мутахассислари йўқлигини. Энг аянчлиси, ногиронлик билан туғилган ёки ногирон бўлиб қолган фуқаролар ҳам ногиронликни расмийлаштиришда тамагирликка дуч келмоқда. Фактларга мурожаат қиладиган бўлсак, Каттақўрғон шаҳар тиббий маслаҳат комиссияси раиси 2-гурӯх ногирони Т.га умрбод ногиронликни белгилаб бериш эвазига ундан 1,5млн. сўм пора олганда ушланган.

Умуман, соғлиқни сақлаш тизимида коррупция, тизимли камчилик ва қонун бузилиши ҳолатлари кенг авж олганлиги, вазиятни ўнглаш бўйича вазирликда жадал ҳаракатлар кузатилмаётганлиги, бузун барчамизни хавотирга солиши зарур. Халқимиз оғирини енгили қилиш учун юқорида қайд этилган салбий ҳолатларга чек қўйиш, мажбур муаммоларни ҳал қилиш бўйича барчамиз бир ёқадан бош чиқармасак, натижага эришиб бўлмайди. Чунки мутахассиснинг лоқайдлиги, малакасизлиги, қолаверса, муассасаларда тиббиёт ускуналарининг етишмаслиги, борлари ҳам талон-тарож қилиниши юқоридагидек гўдақларнинг онасиз қолишига, шифокорларнинг қадрсизланиши – калтакланишига сабаб бўлаверди.

Барно СУЛТОНОВА,
журналист
oilavajamiyat@mail.ru

Хотами Тойи ҳақида нималарни биламиз...

Хотами Тойи ҳақида эшитганмисиз? Кўпинча, саховатли, қўли очик кишиларга нисбатан ана шу исмнинг сал қисқарган шакли – “Хотамтой” ибораси ишлатилади. Ҳар бир сўзнинг ўзига яраша тарихи бўлганидек, бу атама ҳам ўз-ўзидан пайдо бўлмаган, албатта. Мурувватпешалиги билан шуҳрат қозонган Хотами Тойидан қолган ном бора-бора сифатга айланиб кетган.

Манбаларда номи афсоналарга йўғрилиб кетган бу шахснинг асл исми Абу Сафона (Адий) Хотам ибн Абдуллоҳ бинни Саъд бўлиб, қачон туғилгани маълум эмас, тахминан милодий 578 йилда вафот этган. Арабларнинг Той қабиласи бошлиғи бўлган. Унинг дилбар шеърлар ёзгани ҳақида ҳам маълумотлар бор.

Шарқ адабиётида Хотам саҳийликнинг энг олий тимсоли саналади. Кўплаб мутафаккирлар Хотам номини ҳурмат билан ёдга оладилар. Алишер Навоийнинг “Ҳайрат-ул аброр” дostonида ҳам у ҳақда ибратли ҳикоят келтирилади.

Хотами Тойига бир озодаваш
Дедики “Эй ҳимматинг озодакаш.
Токи сахо бўлди кафинг варзиши,
Кўрдинг экинму бир ўзингдек киши?..”

Эмишки, Хотамдан “ўзингиздан кўра ҳиммати баланд одамни кўрганмисиз?” деб сўраганида, у оддий бир ўтинчи чолни айтади. “Бир пайтлар бутун сахро аҳлини чақириб катта зиёфат бергандим. Юзта туя, минглаб кўй-кўзиларни сўйиб, қозонлар осилди. Авжи зиёфат пайтида кўнглим танҳоликни тусаб, сахрога чиқдим. Қарасам бир чол бели букилиб, ўтин орқалаб кетяпти. “Эй, бенаво, Хотам бутун сахро аҳлини чорлаб катта базм бераётир, сен ҳам елкандаги тиканни ташла, бориб, кайф-сафо қилсанг-чи?” Шунда чол менга қараб, “Эй тамагир инсон, сен меҳнат билан топилган нон лаззатини билмайсан. Машаққат чекиб топилган бир-икки дирҳам пул, Хотам берган ҳазинадан ҳам кўра аълоққидир”, деганди. Унинг ҳиммати меникидан кура юқори эди”.

Ривоятларга кўра, у умрини одамларга яхшилик қилишга бағишлайди. Бутун бойлигини хайр-эҳсон йўлида харжласа-да, унинг давлати борган сари ортиб бораверган. Айтишларича,

– Ҳа, – жавоб берибди у. – Бир куни сахрода ов қилиб юриб адашиб қолдим. Бир бадавийнинг уйда тунаб қолишимга тўғри келди. У ўша куни кўрасидаги бир кўйни сўйиб гўштини пишириб келди. Менга кўйнинг бир аъзоси ёқиб қолди ва мақта-мақтайдим.

Орадан кўп ўтмай, кўй гўштининг айнан мен мақтаган қисмини пишириб келтирди. Мен унинг уйда икки кун меҳмон бўлдим. Икки кун ичида у менинг олдимга фақат менга манзур бўлган таомни пишириб келаверди.

Ниҳоят учинчи куни уйга қайтишга рухсат олдим. Ташқарига чиқсам, ҳовли қонга тўлиб кетибди. Ҳайрон бўлиб бунинг боисини сўрадим. Маълум бўлишича, унинг бисотида ўнта кўйи бўлиб, икки кун ичида ҳамма кўйларини сўйган ва гўштининг менга манзур қисмидан емак тайёрлаган экан. Мен унинг бу қилмиши учун қаттиқ койидим. Шу кунгиде ҳам қайтиб, унга беш юзта туя ҳада қилдим. Ундаги саховат мени тамоман лол қолдирган эди.

– Эй Хотам, ахир унинг ўнта кўйи қаёқда сен берган туялар қаёқда. Сен унинг ҳимматини бир неча юз баробар қайтарибсан-ку?

– Йўқ, – жавоб берибди Хотам. – У мен учун бор-йўқ давлатини сарфлади. Мен эса, бойлигимнинг арзимасгина

унинг қасрида етмиш икки дарвоза бўлиб, ҳожатталаб киши уларнинг барчасига бирма-бир кириб ўтса-да, ҳеч биридан қуруқ чиқмас экан.

Хотам дунёдан ўтгач, унинг ўрнини эгиз биродари эгалламоқчи бўлади. Онаси бунга эътироз билдиради:

– Ўғлим, Хотам битта эди. У энди қайтиб келмайди. Сен эса, ҳеч қачон Хотамчаллик саҳий бўлолмайсан.

Ўғли онаизорнинг гапига қулоқ солмайди ва Хотамнинг маснадига бориб ўлтиради-да, эл аро ўзини иккинчи Хотам деб эълон қилади. Унинг матонатини синаб кўрмоқчи бўлган онаси, фақир тиланчи қийимда ҳалиги эшикларнинг биридан садақа сўраб келади. Хотамнинг укаси уни танимайди ва унга катта инъом-эҳсон бериб кузатади. Кейин иккинчи, учинчи... хуллас етмиш иккита дарвозадан кириб садақа сўрайверади. “Иккинчи Хотам” эса, акасининг одатига амал қилиб, уни сийлаб кузатаверади. Онаси барча дарвозалардан бир-бир кириб чиққач, яна қайтиб биринчи дарвозага қайтади. Буни кўрган ўғил ғазабдан ҳайқириб юборади:

– Инсофинг борми? Етмиш икки эшигимдан кириб, кўни-кўнжингни тўлдириб чиқдинг! Етар энди!

Онаси шунда ўзини танитиб, эғнидаги рўдаполарни ечиб ташлайди.

– Ўғлим, агар аканг бўлганида, бунақа қилмасди. Чунки, унинг хотамтойлиги чақалоқлигидан маълум эди. Ҳар гал мен иккинги эмизайтганимдаёқ бунини пайқаганман. Аканг то сени эмизганимча, сутимни эммасди. Сен эса, бир сийнамни сўраётини, иккинчисини ҳам чангаллаб олардинг...

Абдурахмон Жомийнинг “Баҳористон” асарида ҳам у ҳақда ибратли бир ривоят келтирилади: Эмишки, Хотамдан сўрашибди:

– Сен ўзингдан ҳам саҳийроқ инсонни кўрганмисан?

Ривоятларга кўра, у умрини одамларга яхшилик қилишга бағишлайди. Бутун бойлигини хайр-эҳсон йўлида харжласа-да, унинг давлати борган сари ортиб бораверган. Айтишларича, унинг қасрида етмиш икки дарвоза бўлиб, ҳожатталаб киши уларнинг барчасига бирма-бир кириб ўтса-да, ҳеч биридан қуруқ чиқмас экан.

қисмини унга бердим, холос.

Хотамнинг номи афсоналарга йўғрилиб кетган. Унинг ҳаёти, фаолияти, қилган эзгу амаллари ҳақида кўплаб ривоятлар, дostonлар, қиссалар тўқилган. Ўртағида XIX асрда яшаб ўтган номаълум бир муаллифнинг “Хотамнома” номли қиссаси бизгача етиб келган бўлиб, унда Хотами Тойи нафақат саҳий ва бағрикенг инсон, балки афсонавий қахрамон, ёвуз кучларни енгилга қодир сехрли куч-қудрат соҳиби сифатида гавдаланади.

Ўзбек халқ эртақларида ҳам Хотам образига дуч келиш мумкин. “Муқбил Тошотар” эртағи ёдингиздами? Подшоҳ Муқбилга кизини бермаслик учун баҳона қилиб, Хотамнинг бошини кесиб, унинг миниб юрган отини олиб келишни буюради. Муқбил унинг шартини бажариш учун сафарга отланади.

Яна бир афсонада айтилишича.

Хотам наинки тириклигида, ҳатто ўлганидан кейин ҳам инсонларга мурувват кўрсатишда давом этган. Араб халқ афсоналаридан бирида айтилишича, кунларнинг бирида бир қарвон аҳли Хотами Тойи дафн этилган водийда тўхтаб дам олмақчи бўлади. Табиийки, қарвонбоши ҳам Хотамнинг саховати ҳақидаги узунқулоқ гаплардан бохабар эди. Шунда у Хотам қабрини зиёрат қиларкан, ҳазиллашиб, “Эй саҳийларнинг подшоҳи, сенинг бағрикенглигинг, саховатинг ҳақида кўп эшитганмиз, қани шу гаплар рост бўлса, бизни бир меҳмон қилмайсанми, узоқ йўл босиб чарчаб келяпмиз”, дея хитоб қилади.

Албатта, бу гаплар шунчаки ҳамроҳларини қулдириш учун ҳазил тариқасида айтилган эди. Савдогарлар бироз қулиб олишгач, бу мутойиба ҳам дарров уларнинг хотирасидан кўтарилди.

Кейин ўша водийда чодир текилиб, йўловчилар уйқуга кетдилар. Ҳалиги қарвонбошининг тушида оқ соқолли бир чол кириб, ҳасса билан унинг туясини турткилади: “Тур ўрнингдан ва туянгдан хабар ол, у новқосланиб ётибди, ҳаром қотмасидан бўзига пичоқ торт” дея қичқиради. Қарвонбоши сапчиб уйғонди. Қараса, туяси чиндан ҳам жон талвасасида типирчилаб ётибди. Дарров ханжарини чиқариб, туяни ҳалоллаб олди ва сафардошларини уйғотди ва уларни вожадан хабардор қилди.

“Энди бу туянинг гўшти увол кетмасин, биз бу ерда кўпчиликмиз, ҳозирок олов ёқиб гўштни қозонга солалик ва тўйгунча гўштхўрлик қилайлик. Манзилга етиб борганингиздан сўнг пул тўплаб бирорта туя олиб берарсизлар!”

Чиндан ҳам яхшигина зиёфат бўлди. Гўштининг қолган қисмини йўлда ейиш учун тузлаб, мешларга ортишди ва йўлга тушишди. Кун тиккага келганда, қарама-қарши тарафдан оқ туя етаклаган, ўзи ҳам бир туяга миниб олган бир бадавий араб уларнинг олдиндан чиқди.

“Мен Хотами Тойининг ўғли бўламан, – деди ҳалиги бадавий қарвон аҳли билан салом-алик қилгач. – Кеча отамнинг қабрини зиёрат қилган экансизлар. Қай бирингиз отамдан зиёфат қилишни сўрадингиз?”

Ҳамма ҳайратдан донг қотган эди. Қарвонбоши қўрқа-писа олдинга чиқаркан базўр “мен” дея олди холос.

“Отам кеча тушимга кирди, – деди ҳалиги араб. – Бугун бир қарвон аҳли менинг меҳмоним бўлиб турибди. Уларни меҳмон қилишим керак эди. Дастурхон ёзишини иложини қилолмадим. Шу боис, мenden меҳмон қилишни сўраган кишининг туясини сўйдириб, уларга зиёфат бераман. Эрталаб туриб, сурувдан энг бақувват туяни олгуну, кун ботар томонга юр, қарвоннинг қаршисидан чиқасан, мен улардан қардор бўлиб қолмай, туяни эзгасига топшир деган эди. Мана туянгизнинг ўрнига ўриндош, саломат бўлинг”, деди-да, туянинг жиловини қарвонбошига тутқазиб ортига қайтди. Қарвон аҳли ҳанг-манг бўлганча қотиб қолишди...

Хотами Тойи Исролдан аввал яшаб ўтган. Ривоятларга кўра унинг таърифи таъсифи пайгамбаримиз (с.а.в.) га ҳам етиб борган ва Хотамга бўлган ҳурматлари боис унинг фарзандларига, қабиладошларига алоҳида ҳурмат ва эътибор кўрсатган эканлар. Хотам Тойининг ўғли Адий ибн Хотам (р.а.) пайгамбаримизнинг яқин саҳобаларидан бўлиб, ул зотдан бир қанча ҳадислар, ривоятлар қилинган.

Хотамтойлик, хайр-саховат ва олижаноблик инсонга зеб бера олгучи фазилатлар сирасига кириди. Шу боис, олижаноб, қўли очик, саховатпеша кимсалар ҳамиша элнинг эъзосида бўладилар.

Рустам ЖАББОРОВ, uza.uz

"IGNALI KELIN"

Сарлавҳани ўқиб яна қайси тили заҳар келину қаттиққўл қайнона ҳақида гапирилар экан, деяётгандирсиз. Бироз шошилдингиз. Биз бугун шу биргина игна сўзини турли англашилмовчиликларга жавобан аччиқ, кесатиқларга эмас, балки оиладаги муомала ва муросага ўзгача бир илиқлик олиб кириши ҳақида сўз юритмоқчимиз.

Бир қарашда ўзи мулоим кўрингани билан ҳар битта луқмада "игна"ларини санчиб-санчиб олади, деган гап қулғимизга чалиниб туради баъзан. Ҳа айтганча: "Қайнона қайнамаса, келинлар аинимайди", деган мақол ҳам бор халқимизда. Энди қайнонани қайнатмайдиган "игнали келин"ларга келсак, аини мавзуйимиз ҳам оилада муросасизликдан кўра, тинч-тотув ва бахтли ҳаёт ҳақидаги тушунчалари анча бола аёллар хусусида. Келинг, яхшиси гувоҳи бўлган воқеани айтиб бера қолай.

Яқинда йўл-йўлакай икки аёлнинг суҳбати эътиборимни тортди.

– Санобархон, халатим ярашибди-ми? Утган ҳафта олдим.

– Вой, опа, жуда чиройлисидан олибсиз? Ўзи сўрамоқчи бўлиб тургандим. Бичими бежиримгина экан, ўзизга куббадек тушибди, охириги "мода"ку, қанча экан?

– Тўғрироғи, халат олиш ниятим йўқ эди. Бир сотувчи аёл, чоки нотўғри кетиб қолган, тахламлар орасидан битта шунақаси чиқиб қолди, арзонга сотаман, деб қолди. Қўлимга олиб қарасам, бироз нуқсонли демаса, туппа-тузук кийим. Сотувчининг айтган пулини бердим-да уйга олиб кетдим. Барака топсин, келиним Нозимахон яхши-да. Халат чокларини сўкиб, бошқатдан тикиб берди. Бозордаги қайси халатдан кам, қани бир кўрингчи? – Опа қаддини ростлаб эғнидаги халатга ишора қилди.

Иккинчи аёл суҳбатдошига назар ташлар экан, келининиғи ёш бўлса ҳам бало, деди бошини сарак-сарак қилиб.

– Бало деманг, яхши денг. "Игна" келин" бўлгани яна ҳам яхши экан. Уйда йиртилган, сўкилган нарсанинг ўзи йўқ. Барака топсин, ўғлимнинг топиб-тутиб келганиниғи жой-жойига қўяди. Борини ошириб, йўғини яшириб, рўзгорнинг баракасини ўчирмай расамат қилишниғи худдасидан чиқади. Ҳам пазанда, ҳам кўли тўғри. Илоҳим, ўғлим билан кўша қариб, бахтли бўлсин! Фарзандлариниғи роҳатини кўрсин! Қиз ўстирган қудаларимга раҳмат!

Опахоннинг келинидан миннатдорлигини тили-тилига тегмай уни мақтаётганидан билиб олиш қийин эмасди. Аммо суҳбатдош аёл бунга жавобан мутлақо бошқача муносабат билдирганини тушуниш қийин.

– Сизникику дурустгина, менинг келиним қанон одам бўлар экан-а? Қилар иши битта боласига қараш-у ош-овқат, ҳали боласи, ё бўлмаса ўзи касал. Энди дардимни дастурхон қилсам, гап кўп опа, – дея қош чимирганиничи?

– Йўл-

йўриққа соласиз-да энди ўзингиз, – босиқлик билан маслаҳат берган бўлди биринчи аёл.

– Унга ўргатавериб, ўргатавериб ўзимда қолмади. Билмадим нима қилиш керак ўзи? – Елка сикди иккинчи аёл.

Аёллар ўзаро суҳбатни давом эттириб, йўлида давом этишди. Очиғини айтсам, келинидан рози бўлиб гапирётган аёлнинг икки оғиз сўзидан кейин шундай эъзозга, иззат-хурматга лойиқ эканлигини ҳис этдим. Иккинчи қайнонаниғи сўзлари эса бироз ўйлантирди ва "Қарс икки кўлдан чиқади" мақоли бежизга айтилмаган экан, деган хулосага келдим.

Аслида оилага ўғилнинг ортидан бегонанинг бир жигар порасини қабул қилишниғи ҳам ўзига яраша қийинчиликлари бор-да.

Қолаверса, халқимизда: "Бу қизи ўзи бир ишни қойиллатмайди, устига-устак тили заҳар, қўй шу қизни, бошқасини топ", дегувчиларга қарата: "Ундай деманг, буни берган жойининг остонаси билади", қабилидаги жавобларнинг ҳам берди. Бозордаги қайси халат-гувоҳи бўлаамиз. Ҳаётнинг ўзи катта муаллим, у инсонларни мохирлик билан тарбиялайди. Агар мулоҳаза қиладиган бўлсак, ҳар амалимизда бир ҳикмат бордек кўринади. Юқоридagi ҳолат бунга яққол мисол бўлади. Чунки интилганинг сайин юзага чиқиси инсон табиатига хос бўлиб, бу яхшиликка, эзгуликка эшик очса, камситиш, қоралаш, камчилик излашу нолишларнинг охири... Ҳаёт йўлларига қатор муаммо дегани. Сиз бунга нима дейсиз?

Тўғрироғи, халат олиш ниятим йўқ эди. Бир сотувчи аёл, чоки нотўғри кетиб қолган, тахламлар орасидан битта шунақаси чиқиб қолди, арзонга сотаман, деб қолди. Қўлимга олиб қарасам, бироз нуқсонли демаса, туппа-тузук кийим. Сотувчининг айтган пулини бердим-да уйга олиб кетдим. Барака топсин, келиним Нозимахон яхши-да. Халатдан кам, қани бир кўрингчи? – Опа қаддини ростлаб эғнидаги халатга ишора қилди.

Буни қарангки, ким нима деса десину бир гувоҳ сифатида фикрим, кўрган кўзу эшитган қулоққа қош чимириб нолишдан кўра, меҳр ва муҳаббат билан алқаш ёқар экан. Тил билан ҳар жумлада "игна"ли сўзларни "санчиб-санчиб" олишга қараганда, игна тутган кўлнинг шарофатидан оилавий тотувлик ва муросада аини муддаолигига ишончимиз комиллигинику гапирмасам бўлади.

Уйимизда ўғил-қиз воёга етар экан, уларнинг таълим-тарбиясидан муҳимроқ жиҳат йўқ. Аммо бу борада биз хамиша шундай масъулият тизгини бирдек тутиб тура оламизми? Шу саволга иккиланмай "Ҳа" деган жавобни айтаемизми? Тўғрисини тан олишимиз керак, баъзи ўринларда "ҳа" дейишга бироз иккиланамиз. Агар биз иккиланмай "ҳа" дея олганимизда, бизнинг ҳам, фарзандларимизнинг ҳам ҳаёт ҳақидаги қарашлари ҳар қандай вазиятда ёрқин рангда бўлар эди.

Яна юқоридagi "игнали келин" воқеасига қайтаемиз. Шу келиндан ибрат оларли жиҳатлар кўп. Унинг оилавий ҳаёти тинч-тотувликда ўтпти. Чунки айнан шу оилада биргина келин эмас, балки қайнона тимсолида барча инсонлар ҳаётдаги майда-чуйда камчиликни баъзиларга ўхшаб катталаштиришдан фарқли ўларок, инсонийликни қадрлаши ойдек равшан бўлиб турибди. Уларнинг қалбда одамийлик чуқур жой эгаллаган. Бунда кўзи билан кўриб турган воқеаликка ҳам нолиб муносабат билдирган қайнонани балки "манфий" томон деб қараш керакдир?.. Яна билмадим.

Шу ўринда муомала-муроса бора-сида гап кетганда, ёшлардан камчилик излаш эмас, балки борини борича кўра билиш ва йўл-йўриқ, маслаҳат бериш орқали ижобий натижага эришиш мумкинлигини ҳам таъкидлашимиз керак. Яна бир жиҳат, оилада онанинг қанчалик адолат билан тўғри қарорлар қабул қилиши жамият ичидаги кичик жамиятнинг истиқболи порлоқ бўлишини таъминлашини ҳам унутмаслигимиз лозим.

Аммо орамизда юқоридagi сингари рўзгорбоп яхши келинни кўриб "бало", бироз нуқорғини "одам бўлмайди" дейдиган қайноналар ҳам минг афсусли топилади. Энг ёмони, шундай инсонларнинг оиласида келишмовчилик, жанжал, турли арзимаган хатога аччиқ-аччиқ гап-сўзлар тез болалади. Энг ёмони, шу оилада улғаяётган қизми-ўғилда шундай совуқ вазиятга кўниқиб пайдо бўлиши, ва эрта бир кун ўзга хонадонга узатилган қизда қайнона – барибир қайнона, у ҳеч қачон яқин инсон бўлмайди, деган қараш юзага келиши. Бу эса ўз навбатида оиладаги ўзаро ҳурмат ва ишончга қуриладиган самимий муносабатларнинг мустаҳкамлашга эмас, балки парчаланиши, қалбларнинг оғригига сабаб бўлади. Зотан, жойи келганда халқимиз орасидаги "Дилозордан ҳамма безор" деган мақолнинг ҳам бир учи оилавий муносабатлардаги муросаю мадорага боғланганини айтиб ўтисамиз зарур.

Хулоса шуки, ҳикматлару мақолларда, ибораю маталларда олам-олам ҳаётий сабоқлар, ибратлар, маъно-мазмуни мужассам доно халқнинг вақили сифатида қайнонани қайнатмаган "игнали келин"дан ўрнак олсак арзийди. Чунки унинг қайнонасида оналарга ҳос меҳр-муҳаббат, ўзида фарзандлик бурчи ва масъулият бор. Аслида шундай воқеаларнинг гувоҳи бўлганда қайноналарнинг бежизга қайнамаслиги, келинларнинг аиниши, совуқдан совуқ муносабатлар, ўртадаги муросаю мадора илларининг таранглашиши ҳақидаги мулоҳазалар майдони кенгайиб кетаверади. Аммо энг мақбул ҳаётий ечим инсон ҳар доим бир бирига кўзгу ва кези келганда эзгулик уругини сочгувчидир.

Гулноза ТУРҒУНБЕКОВА.

"Оила ва жамият" газетаси жамоаси Ўзбекистон Республикаси Бош вазир ўринбосари, Хотин-қизлар кўмитаси раиси Элмира Боситхоновага волидаси

Зарифа ая Аъзамхўжаеванинг вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси бевақт оламдан ўтган Манзураҳон Азизованинг оила аъзоларига, фарзандларига, шогирдларига, бутун Наманган халқига ҳамдардлик билдиради.

"Оила ва жамият" газетаси жамоаси "Хабар" газетасининг бош муҳаррири Абдуғани Абдурахмоновга онаси Махфират ая Абдурахмонованинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Oila va jamiyat
Ижтимоий-
сиёсий,
маънавий-
маърифий
газета

Обуна индекси – 176

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси,
"Болалар ва оилаларни қўллаб-
қувватлаш" ассоциацияси
(Болалар жамғармаси) ва
"Соғлом авлод учун" халқаро
хайрия фонди

Бош муҳаррир в.б.: Акбар ҚАРШИЕВ

МАНЗИЛИМИЗ:
Тошкент – 100000.
Амир Темури кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г – 136. Формати А-3, ҳажми 2 табоқ. Адади – 2001. Баҳоси келишилган нархда.

Босишга топшириш вақти – 15:00 Топширилди – 15:00

Навбатчи: Б. Исмоилов
Мусаҳҳиж: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов

ISSN 2010-7600
9 772010 760007

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

1 2 3 4 5